Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/3982

20.8.2025

AANBEVELING VAN DE RAAD

van 8 juli 2025

inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Griekenland

(C/2025/3982)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EU) 2024/1263 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2024 betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en betreffende het multilaterale begrotingstoezicht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad ([1]), en met name artikel 3, lid 3,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden ([2]), en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

Algemene overwegingen

(1) Verordening (EU) 2024/1263, die op 30 april 2024 in werking is getreden, bevat de doelstellingen van het kader voor economische governance, dat erop gericht is gezonde en houdbare overheidsfinanciën en duurzame en inclusieve groei en veerkracht te bevorderen door middel van hervormingen en investeringen, en buitensporige overheidstekorten te voorkomen. De verordening bepaalt dat de Raad en de Commissie in de context van het Europees Semester multilateraal toezicht uitoefenen overeenkomstig de doelstellingen en vereisten van het VWEU. Het Europees Semester omvat met name de opstelling van en het toezicht op de uitvoering van landspecifieke aanbevelingen. De verordening bevordert ook de nationale verantwoordelijkheid voor het begrotingsbeleid en benadrukt de focus op de middellange termijn, in combinatie met een doeltreffendere en coherentere handhaving. Elke lidstaat moet bij de Raad en de Commissie een nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn indienen met zijn budgettaire, hervormings- en investeringstoezeggingen, over een periode van vier of vijf jaar, afhankelijk van de duur van de nationale legislatuurperiode. Het netto-uitgavenpad ([3]) in die plannen voor de middellange termijn moet voldoen aan de voorwaarden van de verordening, met inbegrip van de vereisten om de overheidsschuld aan het einde van de aanpassingsperiode op een plausibel neerwaarts pad te brengen of te houden of op een prudent niveau onder 60 % van het bruto binnenlands product (bbp) te houden en om het overheidstekort op middellange termijn onder de in het Verdrag vastgelegde referentiewaarde van 3 % van het bbp te brengen en/of te houden. Indien een lidstaat zich overeenkomstig de criteria van de verordening verbindt tot relevante hervormingen en investeringen, kan de aanpassingsperiode met maximaal drie jaar worden verlengd.

([1]) PB L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Netto-uitgaven zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 2, van Verordening (EU) 2024/1263: de overheidsuitgaven ongerekend: i) rente-uitgaven; ii) discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde; iii) uitgaven voor programma's van de Unie die volledig met inkomsten uit Uniefondsen worden gefinancierd; iv) nationale uitgaven voor medefinanciering van door de Unie gefinancierde programma's; v) cyclische elementen van de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen, en vi) eenmalige en andere tijdelijke maatregelen.

(2) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad ([4]), waarbij de herstel- en veerkrachtfaciliteit ("de RRF") is ingesteld, is op 19 februari 2021 in werking getreden. De RRF biedt de lidstaten financiële ondersteuning voor de uitvoering van hervormingen en investeringen, en biedt door de Unie gefinancierde budgettaire stimulansen. Conform de prioriteiten van het Europees Semester voor de coördinatie van het economisch beleid, stimuleert de RRF het economisch en sociaal herstel alsmede duurzame hervormingen en investeringen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen en de economieën van de lidstaten veerkrachtiger te maken. Zij helpt ook de overheidsfinanciën te versterken en de groei en werkgelegenheid op middellange en lange termijn te stimuleren, de territoriale cohesie binnen de Unie te verbeteren en de verdere uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten te ondersteunen.

(3) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad ([5]) ("de REPowerEU-verordening"), die op 27 februari 2023 is vastgesteld, heeft tot doel de Unie geleidelijk onafhankelijker te maken van de invoer van Russische fossiele brandstoffen. Dat draagt bij tot de energiezekerheid en de diversificatie van de energievoorziening van de Unie en vergroot het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, de opslagcapaciteit voor energie en de energie-efficiëntie. Griekenland heeft een nieuw REPowerEU-hoofdstuk toegevoegd aan zijn nationale herstel- en veerkrachtplan om belangrijke hervormingen en investeringen te financieren die de REPowerEU-doelstellingen helpen verwezenlijken.

(4) Op 27 april 2021 heeft Griekenland overeenkomstig artikel 18, lid 1, van Verordening (EU) 2021/241 zijn herstel- en veerkrachtplan ingediend bij de Commissie. Op grond van artikel 19 van die verordening heeft de Commissie de relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en samenhang van het herstel- en veerkrachtplan beoordeeld overeenkomstig de in bijlage V opgenomen beoordelingsrichtsnoeren. Op 13 juli 2021 heeft de Raad zijn uitvoeringsbesluit tot goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Griekenland vastgesteld ([6]), dat op 7 december 2023 is gewijzigd op grond van artikel 18, lid 2, om de maximale financiële bijdrage voor niet-terugbetaalbare financiële steun bij te werken en het REPowerEU-hoofdstuk erin op te nemen ([7]). De tranches worden vrijgegeven als de Commissie overeenkomstig artikel 24, lid 5, verklaart dat Griekenland de desbetreffende in het uitvoeringsbesluit van de Raad vastgelegde mijlpalen en streefdoelen op bevredigende wijze heeft verwezenlijkt. Voor een bevredigende verwezenlijking is vereist dat de verwezenlijking van eerdere mijlpalen en streefdoelen voor dezelfde hervorming of investering niet is teruggedraaid.

(5) Op 21 januari 2025 heeft de Raad op aanbeveling van de Commissie een aanbeveling tot goedkeuring van het van het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn van Griekenland aangenomen. ([8]) Het plan is ingediend overeenkomstig artikel 11 en artikel 36, lid 1, punt a), van Verordening (EU) 2024/1263, bestrijkt de periode van 2025 tot en met 2028 en bevat een begrotingsaanpassing die over vier jaar is gespreid.

(6) Op 26 november 2024 heeft de Commissie een advies over het ontwerpbegrotingsplan 2025 van Griekenland goedgekeurd. Tevens heeft de Commissie op die datum op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 het waarschuwingsmechanismeverslag 2025 goedgekeurd, waarin zij Griekenland noemt als een van de lidstaten waarvoor een diepgaande evaluatie nodig is. De Commissie heeft ook een aanbeveling aangenomen voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone, en een voorstel gedaan voor het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid voor 2025, waarin de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten wordt geanalyseerd. De Raad heeft de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone ([9]) aangenomen op 13 mei 2025 en het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid op 10 maart 2025.

(7) Op 29 januari 2025 heeft de Commissie het kompas voor concurrentievermogen gepubliceerd, een strategisch kader dat de komende vijf jaar het mondiale concurrentievermogen van de EU moet stimuleren. Daarin worden de drie transformatieve voorwaarden voor duurzame economische groei vastgesteld: i) innovatie; ii) decarbonisatie en

([4]) Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Uitvoeringsbesluit van de Raad van 13 juli 2021 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Griekenland (ST 10152/21).

([7]) Uitvoeringsbesluit van de Raad van 7 december 2023 tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit van 13 juli 2021 betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Griekenland (ST 15831/23).

([8]) Aanbeveling van de Raad van 21 januari 2025 tot goedkeuring van het nationaal budgettair-structureel plan voor de middellange termijn van Griekenland (PB C/2025/661, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/661/oj).

([9]) Aanbeveling van de Raad van 13 mei 2025 over het economisch beleid van de eurozone (PB C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

concurrentievermogen, en iii) veiligheid. Om de innovatiekloof te dichten, streeft de EU ernaar industriële innovatie te stimuleren, de groei van start-ups te ondersteunen door middel van initiatieven zoals de EU-strategie voor start-ups en scale-ups, en de invoering van geavanceerde technologieën zoals artificiële intelligentie en kwantumcomputing te bevorderen. Met het oog op een groenere economie heeft de Commissie een alomvattend actieplan voor betaalbare energie en een Clean Industrial Deal uiteengezet, opdat de overgang naar schone energie kosteneffectief en concurrentievriendelijk blijft, met name voor energie-intensieve sectoren, en een motor is voor groei. Om buitensporige afhankelijkheden te verminderen en de veiligheid te vergroten, zet de Unie zich in voor sterkere mondiale handelspartnerschappen, gediversifieerde toeleveringsketens en een veilige toegang tot kritieke grondstoffen en schone energiebronnen. Die prioriteiten worden geschraagd door horizontale katalysatoren, namelijk vereenvoudiging van de regelgeving, verdieping van de eengemaakte markt, financiering van het concurrentievermogen en een spaar- en investeringsunie, bevordering van vaardigheden en hoogwaardige banen, en een betere coördinatie van het EU-beleid. Het kompas voor concurrentievermogen is afgestemd op het Europees Semester en zorgt ervoor dat het economisch beleid van de lidstaten in overeenstemming is met de strategische doelstellingen van de Commissie, waarbij een uniforme aanpak van economische governance wordt opgezet ter bevordering van duurzame groei, innovatie en veerkracht in de Unie.

(8) In 2025 blijft het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid zich ontwikkelen naast de uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit. De volledige uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen blijft essentieel voor de verwezenlijking van de beleidsprioriteiten in het kader van het Europees Semester, aangezien de plannen helpen bij het doeltreffend aanpakken van alle of een aanzienlijk deel van de problemen die zijn aangehaald in de relevante landspecifieke aanbevelingen van de afgelopen jaren. Deze landspecifieke aanbevelingen blijven evenzeer van belang voor de beoordeling van gewijzigde herstel- en veerkrachtplannen overeenkomstig artikel 21 van Verordening (EU) 2021/241.

(9) De landspecifieke aanbevelingen 2025 hebben betrekking op de belangrijkste uitdagingen voor het economisch beleid die niet voldoende worden aangepakt met maatregelen in de herstel- en veerkrachtplannen, met inachtneming van de relevante uitdagingen zoals benoemd in de landspecifieke aanbevelingen 2019-2024.

(10) Op 4 juni 2025 heeft de Commissie het landverslag 2025 voor Griekenland gepubliceerd. Daarin is de vooruitgang beoordeeld die Griekenland heeft geboekt bij de uitvoering van de relevante landspecifieke aanbevelingen en is de balans opgemaakt van de uitvoering door Griekenland van het herstel- en veerkrachtplan. Op basis van die analyse zijn in het landverslag de dringendste uitdagingen voor Griekenland in kaart gebracht. Ook is daarin de vooruitgang beoordeeld die Griekenland heeft geboekt bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en bij de verwezenlijking van de kerndoelen van de Unie voor 2030 inzake werkgelegenheid, vaardigheden en vermindering van armoede en sociale uitsluiting, alsook bij de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

(11) De Commissie heeft uit hoofde van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 een diepgaande evaluatie uitgevoerd voor Griekenland. De belangrijkste bevindingen van de beoordeling door de Commissie van macro-economische kwetsbaarheden voor Griekenland voor de toepassing van die verordening zijn gepubliceerd op 13 mei 2025. ([10]) De Commissie heeft op 4 juni 2025 geconcludeerd dat Griekenland wordt geconfronteerd met macro-economische onevenwichtigheden. Griekenland heeft met name te maken met kwetsbaarheden in verband met hoge overheids- en externe schulden, niet-renderende leningen en werkloosheid, die verder afnemen, terwijl het tekort op de lopende rekening hoog blijft. De overheidsschuldquote nam weer aanzienlijk af in 2024, maar ondanks blijvende afnames is deze nog steeds de hoogste in de EU. Begrotingsoverschotten in combinatie met de groei van het bbp zullen zorgen voor aanhoudende daling van de schulden. Het tekort op de lopende rekening nam marginaal toe in 2024, ruim boven het niveau van vóór de pandemie, en zal dit jaar en het komende jaar naar verwachting onveranderd hoog blijven. De netto internationale investeringspositie verbeterde verder in 2024, hoewel deze de meest negatieve blijft in de EU, en zal naar verwachting niet veel verder verbeteren wegens de grote tekorten op de lopende rekening en de teruglopende noemereffecten. De verbetering van de arbeidsmarkt houdt aan; het werkloosheidspercentage is aanzienlijk gedaald (van een piek van 27,8 % in 2013 tot 10,1 % in 2024), maar is nog steeds hoog. De stand van niet-renderende leningen in de balans van banken daalde verder in 2024, maar de afwikkeling van niet-renderende leningen aangehouden door servicers bleef zwak, en bleef wegen op de balansen van bedrijven en huishoudens. Griekenland heeft op beleidsgebied grote vooruitgang geboekt bij het aanpakken van zijn kwetsbaarheden. In 2024 zijn er maatregelen genomen om de belastinginning te verbeteren en de handhaving van niet-renderende leningen uit het verleden verder te ondersteunen. Er werd ook vooruitgang geboekt in de justitiële sector. Het op peil houden van de hervormingsdynamiek tijdens en na het herstel- en veerkrachtplan is essentieel om de structurele zwakke punten van de economie aan te pakken, en het verhogen van de productiviteit is essentieel om de groeiprognoses op lange termijn te verbeteren, wat het afbouwen van onevenwichtigheden zou vergemakkelijken.

([10]) SWD(2025) 70 final.

Beoordeling van het jaarlijks voortgangsverslag

(12) Op 21 januari 2025 heeft de Raad voor Griekenland de volgende maximale groeipercentages van de netto-uitgaven aanbevolen: 3,7 % in 2025, 3,6 % in 2026, 3,1 % in 2027 en 3,0 % in 2028. Deze percentages stemmen overeen met de maximale cumulatieve groeipercentages die zijn berekend op basis van referentiejaar 2023, namelijk 6,5 % in 2025, 10,3 % in 2026, 13,7 % in 2027 en 17,1 % in 2028. Op 30 april 2025 heeft Griekenland zijn jaarlijkse voortgangsverslag ([11]) ingediend over de naleving van de aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven en de uitvoering van hervormingen en investeringen als antwoord op de belangrijkste uitdagingen zoals benoemd in de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester. Het jaarlijkse voortgangsverslag weerspiegelt ook de halfjaarlijkse verslaglegging van Griekenland over de vooruitgang bij de verwezenlijking van zijn herstel- en veerkrachtplan overeenkomstig artikel 27 van Verordening (EU) 2021/241.

(13) De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de gevolgen daarvan zijn een existentiële uitdaging voor de Europese Unie. De Commissie heeft aanbevolen de nationale ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact op gecoördineerde wijze te activeren ter ondersteuning van de inspanningen van de EU om tot een snelle en aanzienlijke verhoging van de defensie-uitgaven te komen, en dit voorstel is door de Europese Raad van 6 maart 2025 positief ontvangen. Naar aanleiding van het verzoek van Griekenland van 29 april 2025 heeft de Raad op 8 juli 2025 op aanbeveling van de Commissie een aanbeveling aangenomen op grond waarvan Griekenland mag afwijken van de aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven en deze mag overschrijden ([12]).

(14) Volgens door Eurostat gevalideerde gegevens ([13]) is het overheidssaldo van Griekenland gestegen van een tekort van 1,4 % van het bbp in 2023 tot een overschot van 1,3 % in 2024, terwijl de overheidsschuld is gedaald van 163,9 % van het bbp eind 2023 tot 153,6 % eind 2024. Volgens de berekeningen van de Commissie komen deze ontwikkelingen overeen met een groei van de netto-uitgaven van — 0,3 % in 2024. In het jaarlijkse voortgangsverslag 2025 raamt Griekenland de groei van de netto-uitgaven in 2024 eveneens op — 0,3 %. Op basis van de ramingen van de Commissie was de begrotingskoers ([14]), die zowel nationaal als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2024 contractief (1,5 % van het bbp).

(15) Volgens het jaarlijkse voortgangsverslag wordt in het macro-economische scenario dat aan de begrotingsprognoses van Griekenland ten grondslag ligt, uitgegaan van een reële bbp-groei van 2,3 % in 2025, terwijl de GICP-inflatie wordt geraamd op 2,4 % in 2025. Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zal het reële bbp in 2025 groeien met 2,3 % en in 2026 met 2,2 %, met een GICP-inflatie van 2,8 % in 2025 en 2,3 % in 2026.

(16) Volgens het jaarlijkse voortgangsverslag zal het overheidsoverschot in 2025 naar verwachting dalen tot 0,1 % van het bbp en zal de overheidsschuldquote eind 2025 naar verwachting dalen tot 145,7 %. Deze ontwikkelingen komen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 4,5 % in 2025. In de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie wordt voor 2025 een overheidsoverschot van 0,7 % van het bbp voorspeld. De daling van het overschot in 2025 is voornamelijk het gevolg van de geplande vermindering van de socialezekerheidspremie met 1 procentpunt en de stijging van de lonen in de overheidssector, evenals het nieuwe pakket maatregelen, ter waarde van 0,5 % van het bbp, dat is aangekondigd na de bekendmaking van het begrotingsresultaat voor 2024, met inbegrip van de terugbetaling van één maand huur voor huurders met inachtneming van een inkomstenplafond, een permanente sociale uitkering voor kwetsbare personen en een jaarlijkse stijging van 500 miljoen EUR in de nationale investeringsbegroting. Volgens de berekeningen van de Commissie komen deze ontwikkelingen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 4,2 % in 2025. Het verschil tussen het door de Commissie en door Griekenland voorspelde overheidssaldo kan worden toegeschreven aan hogere socialezekerheidsbijdragen en lagere uitgaven voor lonen, pensioenen en sociale uitkeringen geraamd in de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie. Dit weerspiegelt de opname van zowel de betere prestaties inzake socialezekerheidsbijdragen als de in eerdere jaren vastgestelde onderbesteding in de prognose van dit jaar. Deze effecten worden deels gecompenseerd door de lagere directe belastinginkomsten die eveneens in de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie worden verwacht. Op basis van de ramingen van de Commissie is de begrotingskoers, die zowel nationaal als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2025 expansief (0,8 % van het bbp). De overheidsschuldquote zal naar verwachting dalen tot 146,6 % eind 2025. De daling van de schuldquote in 2025 weerspiegelt voornamelijk de groei van het nominale bbp begrotingstekort en het geraamde begrotingsoverschot.

([11]) De jaarlijkse voortgangsverslagen 2025 zijn beschikbaar op: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([12]) Aanbeveling van de Raad van 8 juli 2025 houdende toestemming voor Griekenland om af te wijken van de in Verordening (EU) 2024/1263 van de Raad vastgestelde maximale groeipercentages van de netto-uitgaven (activering van de nationale ontsnappingsclausule) (PB C, C/2025/3965, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3965/oj).

([13]) Euro-indicatoren van Eurostat, 22.4.2025.

([14]) De begrotingskoers wordt afgemeten aan de jaarlijkse verandering in de onderliggende begrotingssituatie van de overheid. Op basis daarvan wordt de economische impuls beoordeeld die uitgaat van het begrotingsbeleid — zowel het op nationaal niveau gefinancierde beleid als het beleid dat uit de EU-begroting wordt gefinancierd. De begrotingskoers wordt gemeten als het verschil tussen i) het groeipotentieel op middellange termijn en ii) de verandering in de primaire uitgaven (discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde niet meegerekend), inclusief de uitgaven gefinancierd door niet terug te betalen steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere Uniefondsen.

(17) Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zullen in 2025 overheidsuitgaven ten belope van 1,7 % van het bbp worden gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit, tegenover 1,0 % van het bbp in 2024. Uitgaven die met niet-terugbetaalbare steun uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit worden gefinancierd, maken hoogwaardige investeringen en productiviteitsverhogende hervormingen mogelijk zonder rechtstreekse gevolgen voor het overheidssaldo en de overheidsschuld van Griekenland.

(18) De overheidsuitgaven voor defensie van Griekenland bedroegen in 2021 2,7 % van het bbp, in 2022 2,6 % van het bbp en in 2023 2,2 % van het bbp. ([15]) Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zullen de defensie-uitgaven zowel in 2024 als in 2025 2,4 % van het bbp bedragen. Griekenland raamt de defensie-uitgaven op 2,2 % van het bbp in 2024 en op 2,3 % in 2025. Dit komt erop neer dat er in vergelijking met 2024 niets is veranderd. Gedurende de periode dat de nationale ontsnappingsclausule is geactiveerd (2025-2028) kan Griekenland de overheidsuitgaven herprioriteren of de overheidsinkomsten doen toenemen, zodat langdurige hogere defensie-uitgaven de budgettaire houdbaarheid op middellange termijn niet in gevaar zouden brengen.

(19) Volgens de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zullen de netto-uitgaven van Griekenland toenemen met 4,2 % in 2025 en met 3,9 % in 2024 en 2025 samen. Op basis van de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie zal de groei van de netto-uitgaven van Griekenland in 2025 boven het aanbevolen maximale groeipercentage liggen, wat overeenkomt met een jaarlijkse afwijking ([16]) van 0,2 % van het bbp. Wanneer 2024 en 2025 samen worden beschouwd, zal het cumulatieve groeipercentage van de netto-uitgaven ook boven het aanbevolen maximale groeipercentage uitkomen.

(20) Het jaarlijkse voortgangsverslag omvat geen begrotingsprognoses voor de periode na 2025. Op basis van de op de afsluitdatum van de prognoses bekende beleidsmaatregelen wordt in de voorjaarsprognoses 2025 van de Commissie uitgegaan van een overheidsoverschot van 1,4 % van het bbp in 2026. De stijging van het overschot in 2026 is voornamelijk het gevolg van de gematigde groei van de huidige uitgaven in vergelijking met de groei van de ontvangsten. Deze ontwikkelingen komen overeen met een groei van de netto-uitgaven van 3,1 % in 2026. Op basis van de ramingen van de Commissie is de begrotingskoers, die zowel nationaal als door de EU gefinancierde uitgaven omvat, in 2026 expansief (0,8 % van het bbp). De overheidsschuldquote zal volgens de Commissie dalen tot 140,6 % eind 2026. De daling van de schuldquote in 2026 weerspiegelt voornamelijk de groei van het nominale bbp en de verwezenlijking van begrotingsoverschotten.

Belangrijkste beleidsuitdagingen

(21) Er zijn verschillende maatregelen genomen in het kader van het herstel- en veerkrachtplan om de belastingnaleving en de belastinginning te verbeteren, zoals een hervorming waarbij kasregisters met verkooppuntterminals worden gekoppeld aan de IT-systemen van de belastingdienst ter bestrijding van belastingontduiking. Er blijft echter ruimte voor verdere maatregelen, met name om specifieke sectoren aan te pakken waar veel belasting wordt ontdoken zoals de sector voor brandstoffen. De maatregelen zijn onder meer het voltooien van het rechtskader voor het instrument van de belastingdienst voor monitoring van de waardeketen van de brandstofsector, het installeren van volgapparatuur op containervoertuigen en schepen die brandstof vervoeren, en het wijzigen van gerechtelijke wetboeken om een doeltreffendere handhaving van het rechtskader mogelijk te maken. Voorts zal de voltooiing van de lopende organisatorische hervorming van de douaneadministratie met het oog op de centralisering van inspecties naar verwachting resulteren in meer en gerichtere controles ter plaatse.

(22) In het kader van het herstel- en veerkrachtplan zet Griekenland stappen om juridische codificaties van kerngebieden in zijn belastingkader te voltooien, waaronder inkomstenbelasting, btw, onroerendgoedbelasting en inning van staatsschulden. Een gestroomlijnd en samenhangend belastingkader zou helpen om het Griekse belastingstelsel transparanter te maken en de nalevingskosten voor bedrijven te verminderen. Dit zou op zijn beurt de negatieve prikkels voor investeringen verminderen, wat kan helpen om de nog steeds grote investeringskloof te verkleinen. Zodra de juridische codificaties zijn ingevoerd, is het belangrijk dat het rechtskader stabiel blijft en wordt ondersteund door de snelle verstrekking van administratieve richtsnoeren aan bedrijven en individuele belastingplichtigen.

(23) Griekenland is stappen blijven zetten om zijn overheidsdiensten te moderniseren, maar er is nog ruimte om de efficiëntie te verhogen. Na een aanzienlijke aanpassing na 2010 zijn de omvang en de kosten van de

([15]) Eurostat, overheidsuitgaven via classificatie van overheidsfuncties (COFOG). Als gevolg van methodologische verschillen tussen de COFOG- en NAVO-definities kunnen de uitgaven op basis van de COFOG-definitie afwijken van de uitgaven op basis van de NAVO-definitie.

([16]) Vanaf 2026 zullen deze cijfers worden opgenomen in de controlerekening die is vastgesteld bij artikel 22 van Verordening (EU) 2024/1263.

overheidsdiensten in grote lijnen in overeenstemming met het EU-gemiddelde. De loonsom van de Griekse overheid is in 2024 grotendeels stabiel gebleven op 10,3 % van het bbp, ongeveer op het EU-gemiddelde (10,2 % van het bbp). Om dit aan te houden, is het essentieel dat de uniforme salaristabel wordt toegepast en tegelijkertijd de huidige personeelsniveaus worden gehandhaafd, ook voor tijdelijk personeel. Het herstel- en veerkrachtplan bevat maatregelen om de doeltreffendheid van de overheidsdiensten te verbeteren, waaronder de vaststelling van een kader voor meerlagige economische governance dat in 2023 is vastgesteld en de coördinatie tussen centrale, regionale en lokale besturen moet verbeteren. Betere coördinatie zal waarschijnlijk pas plaatsvinden zodra het kader volledig operationeel is, namelijk zodra de governancestructuren, de informatiesystemen en de wettelijke codificatie zijn ingevoerd, en duidelijkheid scheppen over de bevoegdheden van de regionale en lokale besturen (goedkeuring gepland in 2025).

(24) Er is vooruitgang geboekt bij het verminderen van de niet-renderende leningen, maar er blijven tal van uitdagingen bestaan met betrekking tot justitie. Aanzienlijke vertragingen waarmee rechtzoekenden stelselmatig worden geconfronteerd bij de beslechting van hun geschillen in de fasen voor en na de openbare verkoop bij vereffeningsprocedures, duren veel langer dan de wettelijk voorgeschreven termijnen voor beslechting. Hierdoor worden veel aankopers ontmoedigd om deel te nemen aan veilingen, wat resulteert in een hoog percentage niet-succesvolle veilingen, wat de algemene doeltreffendheid van het kader voor schuldafwikkeling ondermijnt en de doeltreffende levering van onroerende goederen vermindert. De vertragingen maken de crisis met betrekking tot betaalbare huisvesting ook erger, aangezien veel leegstaande woningen zijn verwikkeld in procedures met betrekking tot schuldinvordering. Recent getroffen procedurele maatregelen moeten worden aangevuld met verdere verbeteringen om de beslechting van geschillen die voor en na de openbare verkoop zijn ingesteld, te versnellen, zoals i) procedurele vereenvoudigingen; ii) maatregelen om de onevenredige concentratie van rechtszaken in verband met handhaving in stedelijke gebieden te voorkomen, en iii) een digitaal platform om doorslaggevende vooruitgang te boeken met betrekking tot zittingsdata in de verre toekomst.

(25) Overeenkomstig artikel 19, lid 3, punt b), van Verordening (EU) 2021/241 en criterium 2.2 van bijlage V bij die verordening bevat het herstel- en veerkrachtplan een uitgebreide reeks elkaar versterkende hervormingen en investeringen die uiterlijk in 2026 moeten zijn uitgevoerd. Daarvan wordt verwacht dat zij helpen bij het doeltreffend aanpakken van alle of een aanzienlijk deel van de uitdagingen die in de desbetreffende landspecifieke aanbevelingen zijn vastgesteld. Om het concurrentievermogen van Griekenland op lange termijn te stimuleren door middel van de groene en de digitale transitie, en tegelijk sociale rechtvaardigheid te waarborgen, is het van essentieel belang om binnen deze krappe termijn de laatste hand te leggen aan de doeltreffende uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk. In de mededeling van de Commissie NextGenerationEU — De weg naar 2026, die op 4 juni 2025 is goedgekeurd, wordt het toepasselijke tijdschema voor het aflopen van de faciliteit verduidelijkt en worden richtsnoeren verstrekt aan de lidstaten om ervoor te zorgen dat de faciliteit op 31 augustus 2026 maximaal is uitgevoerd; ook wordt erin uiteengezet hoe de herstel- en veerkrachtplannen verder kunnen worden gestroomlijnd en welke belangrijke opties er kunnen worden overwogen bij de herziening van die plannen, en wordt het belang benadrukt van een zorgvuldige gezamenlijke planning in de aanloop naar de indiening van de laatste betalingsverzoeken in 2026. Griekenland heeft reeds vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de hervormingen en investeringen in zijn herstel- en veerkrachtplan. Om de toezeggingen van het herstel- en veerkrachtplan uiterlijk in augustus 2026 na te leven, is het essentieel dat Griekenland de uitvoering van hervormingen en investeringen versnelt door de relevante uitdagingen aan te pakken. Tot de specifieke uitdagingen voor Griekenland behoren: i) lange gerechtelijke procedures voor de behandeling van vorderingen tegen aanbestedingsprocedures, waardoor de geplande voltooiingsdatum van investeringen dreigt te worden verdaagd tot na augustus 2026; ii) de langzame overdracht van eigendomsrechten; en iii) zwakke coördinatie, vooral bij investeringen en hervormingen op beleidsgebieden waarvoor meer dan één ministerie bevoegd is. De systematische betrokkenheid van lokale en regionale autoriteiten, sociale partners, het maatschappelijk middenveld en andere relevante belanghebbenden blijft van essentieel belang om te zorgen voor een breed gevoelde verantwoordelijkheid voor de succesvolle uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan.

(26) In Griekenland is vaart gezet achter de uitvoering van de cohesiebeleidsprogramma's, die steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO), het Fonds voor een rechtvaardige transitie (JTF), het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en het Cohesiefonds (CF) omvatten. Het is belangrijk de inspanningen voort te zetten om ervoor te zorgen dat deze programma's snel worden uitgevoerd en de impact ervan in de praktijk wordt gemaximaliseerd. Griekenland onderneemt al actie in het kader van zijn cohesiebeleidsprogramma's om het concurrentievermogen en de groei te stimuleren, en tegelijkertijd de sociale cohesie te versterken. Tegelijkertijd staat Griekenland nog steeds voor uitdagingen om het regionale concurrentievermogen te stimuleren en de sociale veerkracht te verbeteren, om de waterzekerheid te versterken door passend beheer van regenwater en naleving op het gebied van afvalwater te garanderen, om de beschikbaarheid van en de toegang tot betaalbare huisvesting te verbeteren, waaronder sociale huisvesting, en om de energietransitie te versnellen, onder meer door de energieopslag, de integratie van hernieuwbare energiebronnen en de regionale interconnectiviteit te verbeteren. Overeenkomstig artikel 18 van Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad ([17]), moet Griekenland — in het kader van de

([17]) Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159).

tussentijdse evaluatie van de cohesiebeleidsfondsen — elk programma evalueren en daarbij onder andere rekening houden met de uitdagingen die in de landspecifieke aanbevelingen 2024 in kaart zijn gebracht. In het voorstel van de Commissie van 1 april 2025 ([18]) wordt de termijn voor de indiening van een beoordeling — voor elk programma — van de resultaten van de tussentijdse evaluatie verlengd tot na 31 maart 2025. Het biedt ook flexibiliteit om de uitvoering van programma's te helpen versnellen en de lidstaten te stimuleren middelen van het cohesiebeleid toe te wijzen aan vijf strategische prioritaire gebieden van de Unie, namelijk concurrentievermogen op het gebied van strategische technologieën, defensie, huisvesting, waterweerbaarheid en energietransitie, en aan investeringen in vaardigheden in prioritaire sectoren terwijl er in ESF+-programma's aandacht blijft gaan naar de meest kwetsbare personen.

(27) Het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP) biedt de mogelijkheid om te investeren in een belangrijke strategische prioriteit van de EU door het concurrentievermogen van de EU te versterken. STEP wordt aangewend via elf bestaande EU-fondsen. De lidstaten kunnen ook bijdragen aan het InvestEU-programma ter ondersteuning van investeringen op prioritaire gebieden. Griekenland zou deze initiatieven optimaal kunnen benutten om de ontwikkeling of productie van kritieke technologieën, waaronder schone en hulpbronnenefficiënte technologieën, te ondersteunen.

(28) Naast de economische en sociale uitdagingen die in het herstel- en veerkrachtplan en andere EU-fondsen aan bod komen, zou Griekenland de overige uitdagingen in verband met regelgevingslasten, belemmeringen voor toetreding tot product- en dienstenmarkten, versnippering van het onderzoeksbeleid en langdurige gerechtelijke procedures, onder meer de tijd die nodig is om de procedures voor overheidsopdrachten af te ronden, doeltreffend moeten aanpakken.

(29) Zoals vastgesteld in het kompas voor concurrentievermogen moeten alle EU-, nationale en lokale instellingen zich sterk inspannen om eenvoudigere regels op te stellen en de administratieve procedures sneller te laten verlopen. De Commissie heeft ambitieuze doelen gesteld om de administratieve lasten te verminderen: met ten minste 25 % en ten minste 35 % voor kmo's, en heeft nieuwe instrumenten gecreëerd om die doelen te bereiken, waaronder een systematische stresstest van het corpus van EU-wetgeving en een intensievere dialoog met belanghebbenden. Om deze ambitie te evenaren, moet Griekenland ook maatregelen nemen. 80 % van de bedrijven is van mening dat de complexiteit van de administratieve procedures een probleem vormt voor hun onderneming wanneer zij zakendoen in Griekenland. ([19]) Het verder verminderen van de lasten op administratief en regelgevingsgebied voor ondernemingen zou helpen om het concurrentievermogen van Griekenland te stimuleren. Ondanks het feit dat aanzienlijke vorderingen zijn gemaakt met het digitaliseren van de openbare diensten door hervormingen en investeringen door te voeren in het kader van het herstel- en veerkrachtplan van Griekenland, zou Griekenland verder baat hebben bij de stroomlijning en digitalisering van administratieve procedures, in het bijzonder voor vergunningen en licenties. Dit omvat een grotere verantwoordingsplicht voor openbare besturen, bijvoorbeeld door maximale verwerkingstermijnen vast te stellen en goedgekeurde initiatieven doeltreffend te handhaven (bv. vergunningen voor projecten inzake hernieuwbare energie), onder de verantwoordelijkheid van lokale en regionale besturen en gedecentraliseerde instanties. Onvolledige wettelijke voorschriften voor milieuvergunningen blijven investeringen in de weg staan. Zo moet Griekenland nog wettelijk bepalen onder welke voorwaarden projecten voor hernieuwbare energie met beperkte milieueffecten een vergunning kunnen verkrijgen. Regelgeving om de lagere milieuclassificatie in bedrijvenparken in werking te stellen, zijn ook hangende voor de meeste soorten activiteiten. Het rechtskader voor concessieovereenkomsten voor infrastructuur aan de kust (wet 2971/2001), met name voor industriële havens, is niet bevorderlijk voor investeringen. Bovendien leveren de onvolledige wettelijke voorschriften en de buitensporige lasten bij de vergunningsprocedure moeilijkheden op voor Griekse ondernemingen om rechtmatig te werk te gaan op grond van dit kader.

(30) Het herzien en wegnemen van de hoge toetredingsdrempels voor de uitoefening van professionele diensten en van belemmeringen voor nieuwkomers op productmarkten is een prioriteit voor Griekenland. Zoals blijkt uit de indicatoren voor de productmarktregulering 2023-2024 is Griekenland een van de landen met de grootste belemmeringen voor toetreding en bedrijfsvoering in de dienstensector in de EU. Sommige belemmeringen met betrekking tot het oprichten en exploiteren van detailhandelszaken, zoals vergunningsprocedures, kunnen de werking van de sector in de weg staan. Verscheidene professionele diensten in Griekenland, waaronder beroepen op het gebied van advocatuur, architectuur en engineering, zijn onderworpen aan strengere regelgevingsvereisten dan het OESO-gemiddelde. Zo is er sprake van een groot aantal voorbehouden activiteiten voor architecten en ingenieurs, en grote beperkingen inzake rechtsvorm voor advocaten. Wat netwerken betreft, heeft Griekenland onlangs toegang geboden, maar de voorwaarden voor wegvervoer en vaste elektronische communicatie blijven beperkend. Griekenland scoort ook laag als het gaat om belemmeringen voor handelsbevordering, om de uitvoering van maatregelen om ervoor te zorgen dat het effect van nieuwe en bestaande regelgeving op de concurrentie wordt beoordeeld en tot een minimum wordt beperkt, en om waarborging dat overheidseigendom de concurrentie niet verstoort. Dit zijn allemaal belemmeringen voor nieuwkomers op productmarkten.

([18]) Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1058 en Verordening (EU) 2021/1056 wat betreft specifieke maatregelen voor het aanpakken van strategische uitdagingen in het kader van de tussentijdse evaluatie (COM(2025) 123 final).

([19]) Flash Report Eurobarometer over de houding van bedrijven ten opzichte van corruptie in de EU (april 2024).

(31) Het onderzoeksbeleid en de onderzoeksfinanciering in Griekenland zijn al lange tijd versnipperd over verschillende ministeries, de Griekse stichting voor onderzoek en innovatie (Hellenic Foundation for Research and Innovation) en regionale instanties voor O&I. Naast veelvuldige veranderingen is ook de coördinatie tussen deze instanties zwak. Bij de toegang tot financiering voor onderzoeksactiviteiten is er sprake van buitensporige administratieve voorschriften, trage evaluatieprocedures en gepercipieerde grote bureaucratische lasten. Wat de toegang tot financiering betreft, ligt durfkapitaal in Griekenland als aandeel van het bbp onder het EU-gemiddelde. Door de overheid gesponsorde initiatieven zijn enigszins succesvol geweest om investeringen voor start-ups op de been te brengen, en het herstel- en veerkrachtplan wordt gebruikt om programma's voor de opschaling van bedrijven te financieren. Ondanks deze maatregelen zou Griekenland baat hebben bij bijkomende financiering en een O&I-strategie voor de periode na het herstel- en veerkrachtplan om de financiering voor innovatie te verbeteren en zijn O&I-ecosysteem te ondersteunen.

(32) Griekenland heeft vorderingen gemaakt met het doeltreffender en doelmatiger maken van het rechtsstelsel, bijvoorbeeld door de gerechtelijke kaart in het burgerlijk, het straf- en het bestuursrecht te herzien en door gerechtelijke procedures te digitaliseren. De duur van de procedures voor civiele, straf- en administratieve rechtbanken behoort nog tot de langste in de EU en veroorzaakt grote achterstanden, die een belemmering vormen voor de economische ontwikkeling, de oprichting van bedrijven en investeringen. Deze kwestie is het meest acuut bij de handhaving van contractuele en eigendomsrechten, de snelle beslechting van geschillen, de doeltreffende voltooiing van handhavingsmaatregelen en de uitvoering van procedures voor overheidsopdrachten. Verdere inspanningen zijn erop gericht het verloop van civiele en handelszaken te stroomlijnen door in eerste en tweede aanleg en in het kader van de handhaving procedurele verbeteringen door te voeren, en wetgeving vast te stellen om de toepassing van mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting aan te moedigen en uit te breiden teneinde het rechtskader voor de organisatie van rechtbanken en het statuut van rechters verder te herzien en de achterstand die van invloed is op de afhandeling van zaken met betrekking tot overheidsopdrachten, te blijven aanpakken.

(33) Hoewel Griekenland een groeiend aandeel hernieuwbare energie heeft in zijn totale elektriciteitsproductie, blijft het land sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen. De groothandelsprijzen voor elektriciteit zijn volatiel en blijven hoger dan het EU-gemiddelde, deels door de hoge afhankelijkheid van aardgas voor de opwekking van elektriciteit. Het REPowerEU-hoofdstuk in het herstel- en veerkrachtplan van Griekenland bevat verschillende hervormingen en investeringen, onder meer voor de toename van elektriciteitsopslag, die naar verwachting de decarbonisatie zullen versnellen. Verdere maatregelen zijn echter gerechtvaardigd om de Griekse afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen, bijvoorbeeld door het regelgevingskader aan te passen, zodat aanbieders van batterijopslag ten volle kunnen deelnemen aan de groothandelsmarkten voor energie. In Griekenland worden omvangrijke subsidies voor fossiele brandstoffen geregistreerd zonder een geplande uitfasering uiterlijk in 2030. Met name subsidies voor fossiele brandstoffen die noch energiearmoede op een gerichte wijze aanpakken, noch reële bezorgdheden over energiezekerheid tegengaan, die het proces van elektrificatie in de weg staan en die niet essentieel zijn voor het industriële concurrentievermogen, moeten derhalve worden beschouwd als een prioriteit voor uitfasering. Subsidies voor fossiel brandstoffen, zoals het gebruik van steenkool en cokes voor industriële toepassingen, zijn economisch inefficiënt in Griekenland en houden de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen in stand. Tijdens de uitfasering van deze subsidies zou Griekenland er baat bij hebben stimuleringsmaatregelen in te voeren om de industrie koolstofvrij te maken en voor meer klimaatvriendelijke oplossingen te kiezen in de vervoerssector. De elektriciteitsnetten in Griekenland kampen met capaciteitsproblemen naarmate meer hernieuwbare energie wordt toegevoegd aan de energiemix. Er is ruimte voor Griekenland om zijn grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit uit te breiden, zodat deze beter is afgestemd op de interne energiemarkt. De langdurige vergunningsprocedures voor netinfrastructuur blijven echter een belangrijk knelpunt. Griekenland kan ook intensiever gaan samenwerken met buurlanden om te onderzoeken op welke manier de bestaande capaciteit voor handel in elektriciteit beter kan worden benut. Er is ook ruimte om de kwaliteit van de distributienetwerken te verbeteren, aangezien technische en niet-technische verliezen aan elektriciteit op het net ruim boven het EU-gemiddelde liggen.

(34) Griekenland beschikt over een van de oudste wagenparken in de EU, en dit is een van de belangrijkste redenen waarom de vervoerssector een van de grootste CO_2-uitstoters is in het land. Het herstel- en veerkrachtplan van Griekenland bevat verschillende investeringen om elektromobiliteit te bevorderen, waaronder het vervangen van oude bussen van het openbaar vervoer in Athene en Thessaloniki door elektrische bussen. Andere maatregelen, zoals het vervangen van oude taxi's door elektrische taxi's, hebben echter onvoldoende belangstelling gewekt op de markt, en de regels om verouderde professionele voertuigen uit de roulatie te halen, worden niet naar behoren gehandhaafd. Griekenland zou er baat bij hebben een alomvattende strategie uit te werken, waaronder een plan voor investeringen en hervormingen, om de groene en de digitale transitie van de vervoerssector te bevorderen. De strategie zou de omschakeling naar schonere vervoerswijzen omvatten, met inbegrip van de uitbreiding van het gebruik van elektrische vervoerswijzen, evenals verbeteringen aan het openbaar vervoer door het toegankelijker te maken voor personen met een handicap, de capaciteit van het openbaar vervoer in steden te vergroten en geïntegreerde online ticketsystemen voor interregionale busdiensten uit te breiden.

(35) Griekenland zet zich in om te investeren in spoorweginfrastructuur en veiligheid. In het actieplan inzake spoorwegveiligheid en het masterplan voor de uitrol van het Europees beheersysteem voor het spoorverkeer (ERTMS) zijn stappen beschreven om het Griekse spoorwegsysteem te moderniseren. Het herstel- en veerkrachtplan van Griekenland bevat een hervorming om de beheerder van de spoorweginfrastructuur van het land in staat te stellen doeltreffend een modern spoorwegnet te exploiteren en investeringen in belangrijke veiligheidssystemen en

-infrastructuren te voltooien. Griekenland kan baat hebben bij maatregelen om toereikende en stabiele middelen ter beschikking te stellen van de beheerder van de nieuwe spoorweginfrastructuur, om een alomvattende prestatieovereenkomst te sluiten en om de uitrol van ERTMS op het spoorwegnet te versnellen met het oog op een betere interoperabiliteit, doeltreffendheid en veiligheid.

(36) Griekenland is bijzonder kwetsbaar voor klimaatverandering en extreme weersomstandigheden, zoals intense droogten, overstromingen, natuurbranden en hittegolven. Door de toenemende frequentie en ernst van deze weersomstandigheden zijn dure werkzaamheden voor wederopbouw nodig, evenals het herstel van getroffen infrastructuur. Het zou nuttig zijn voor Griekenland, momenteel een van de EU-landen die het meest achteroplopen wat de totale verzekeringsdekking voor natuurrampen betreft, om door te gaan met zijn inspanningen voor een gestructureerde benadering van rampenrisicofinanciering en om de lacunes in de particuliere verzekeringsdekking voor natuurrampen te beperken, voortbouwend op recent uitgevoerde maatregelen. Gezien de intensievere droogten, worden de watervoorraden steeds schaarser en meer vervuild, wat naar verwachting ernstige gevolgen zal hebben voor het milieu, de economie en de gezondheid van de mens. De landbouwsector is veruit de grootste verbruiker van de watervoorraden. Er blijven grote uitdagingen bestaan op het gebied van afvalwaterbehandeling, aangezien lokale aanbieders van waterdiensten die worden geleid door kleine gemeenten, niet over de financiële middelen noch de administratieve en beheercapaciteiten beschikken om optimale waterbeheeroplossingen toe te passen op basis van het beginsel “de gebruiker en de vervuiler betalen”. Bijgevolg zou Griekenland er baat bij hebben om een plan op te stellen voor het klimaatbestendig maken van kritieke infrastructuur, waaronder het beheer van het aanbod van en de vraag naar water. Specifiek met betrekking tot waterbeheer zou dit betekenen dat de duurzaamheid van activiteiten en investeringen op het gebied van watervoorziening moeten worden verbeterd, door een institutionele hervorming te bevorderen die is toegespitst op de wijze waarop de capaciteit en verantwoordingsplicht van de gemeentelijke waterondernemingen kunnen worden verbeterd.

(37) Griekenland heeft de afgelopen jaren sterke prestaties inzake werkgelegenheid laten zien, waardoor de kloof met het EU-gemiddelde kleiner is geworden. De arbeidsparticipatie van vrouwen blijft echter zeer laag, wat leidt tot een arbeidsparticipatiekloof tussen mannen en vrouwen die ruim boven het EU-gemiddelde ligt (18,8 procentpunten in Griekenland tegenover 10,0 procentpunten in de EU in 2024). In Griekenland is er ook een aanzienlijk aandeel jongeren die werkloos zijn en geen onderwijs of opleiding volgen (14,2 %), evenals kwetsbare groepen, zoals personen met een handicap, onderdanen van derde landen of Roma, die moeilijkheden ervaren om toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt. Het aanmoedigen van flexibele werkregelingen, het uitbreiden van diensten voor kinderopvang en het verbeteren van de dekking van langdurige zorg kan de basis leggen voor een hoger percentage van mensen die aan het werk zijn, met name jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen. Hoewel strategische kaders worden ingevoerd en een aantal maatregelen lopende zijn, loopt een groot percentage van de bevolking het risico op armoede en ligt de doeltreffendheid van de sociale overdrachten onder het EU-gemiddelde, die de afgelopen jaren bovendien sterk is uitgehold. Onvervulde behoeften aan medische zorg, het geringe aanbod van langdurige zorg, hoge kosten voor huisvesting en de deprivatiepercentages wijzen erop dat er behoefte is aan een robuust systeem voor sociale bescherming en verdere beleidsmaatregelen. De beschikbaarheid van sociale en basisdiensten blijft beperkt, en gemarginaliseerde en afgelegen gemeenschappen worden hierdoor onevenredig getroffen.

(38) Naast de economische en sociale uitdagingen die in het herstel- en veerkrachtplan en andere EU-fondsen aan bod komen, wordt Griekenland geconfronteerd met een aantal bijkomende uitdagingen in verband met onderwijs. De deelname aan voor- en vroegschoolse educatie en opvang vanaf de leeftijd van drie jaar tot de beginleeftijd van het verplicht onderwijs op basisniveau blijft bijzonder laag. In 2019 (de meest recente Unesco-OESO-Eurostat-gegevens voor Griekenland) was Griekenland als laatste gerangschikt van de EU-lidstaten wat het inschrijvingspercentage betreft, terwijl de vooruitgang moeilijk kan worden gemonitord wegens het gebrek aan meer recente gegevens. De meest recente EU-SILC-gegevens laten betere resultaten zien. De participatiegraad in voor- en vroegschoolse educatie en opvang is lager voor kinderen jonger dan drie jaar. In 2024 ging 28,8 % van de Griekse kinderen jonger dan drie jaar naar voor- en vroegschoolse educatie en opvang (39,3 % voor de EU). Griekenland wordt verzocht om het inschrijvingspercentage van kinderen jonger dan drie jaar te doen stijgen om te voldoen aan de herziene Barcelona-doelstelling van 42,8 % in 2030. Het percentage ligt bijzonder laag voor kinderen die het risico lopen op armoede en sociale uitsluiting. Er is aangetoond dat betere toegang tot voor- en vroegschoolse educatie en opvang in combinatie met de vroege ontwikkeling van vaardigheden tastbare resultaten en langdurige voordelen opleveren, met name voor kansarme kinderen, en bijdragen tot aanzienlijke verbeteringen wat onderwijsresultaten en vaardighedenontwikkeling in het latere leven betreft.

(39) Volgens het meest recente “Programme for International Student Assessment” van de OESO in 2022 beschikt een groot percentage van de Griekse leerlingen van 15 jaar niet over de minimale basisvaardigheden. De percentages voor ondermaatse prestaties behoren tot de hoogste in de EU en zijn sinds 2018 in alle sociaal-economische klassen toegenomen, wat aantoont dat er structurele uitdagingen bestaan met betrekking tot kwaliteit en gelijkheid in het onderwijsstelsel. Tegelijkertijd kan het lage aandeel toppresteerders op het gebied van basisvaardigheden en creatief denken leiden tot een beperkte pool van innovatief talent in het land, en zijn concurrentievermogen aantasten. De zeer lage niveaus van basis- en digitale vaardigheden onder jongeren beperken de vooruitzichten om hogere vaardigheden te ontwikkelen en de beroepsbevolking om te scholen en bij te scholen. De deelname van volwassenen aan opleidingen ligt met 16,6 % veel lager dan het EU-gemiddelde en blijft sterk achter bij de Griekse doelstelling van 40 % in 2030. Door de beperkte doeltreffendheid van de huidige mechanismen inzake vaardighedenprognoses en

ondanks de recente invoering van een instrument voor het monitoren van vaardigheden op basis van proefprojecten, blijven er discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden bestaan. De lage prestaties van het systeem voor beroepsonderwijs en -opleiding ondermijnen de inspanningen om de kloof tussen de behoefte aan vaardigheden op de arbeidsmarkt en de vaardigheden die in de onderwijs- en opleidingssystemen worden bevorderd, te dichten. Die uitdagingen die de Griekse onderwijsresultaten ondermijnen, kunnen in verband worden gebracht met beperkte financiering voor onderwijsbeleid, een beperkte mate van autonomie voor scholen, moeilijkheden bij het toepassen van competentiegerichte onderwijsmethoden en het gebrek aan een systematische evaluatiecultuur ondanks de invoering van een evaluatiesysteem in 2022-23. Leerkrachten hebben nog steeds beperkte loopbaanvooruitzichten, wat een van de factoren is die de kwaliteit van het onderwijs kunnen beperken. Het aanpakken van deze uitdagingen zou ook bijdragen tot de ondersteuning van opwaartse sociale convergentie, in overeenstemming met de tweede landenanalyse van de diensten van de Commissie van het kader voor sociale convergentie ([20]).

(40) Aangezien de economieën van de lidstaten van de eurozone in hoge mate met elkaar zijn verweven en zij collectief bijdragen tot de werking van de economische en monetaire unie, heeft de Raad in 2025 de lidstaten van de eurozone aanbevolen actie te ondernemen, onder meer via hun herstel- en veerkrachtplannen, teneinde uitvoering te geven aan de Aanbeveling van 2025 over het economisch beleid van de eurozone. Voor Griekenland dragen de aanbevelingen 2, 3 en 4 bij tot de uitvoering van de eerste aanbeveling voor de eurozone over concurrentievermogen, terwijl de aanbevelingen 4 en 5 bijdragen tot de uitvoering van de tweede aanbeveling voor de eurozone over veerkracht, en aanbeveling 1 bijdraagt tot de uitvoering van de derde aanbeveling voor de eurozone over macro-economische en financiële stabiliteit die in de aanbeveling van 2025 is uiteengezet.

(41) In het licht van de diepgaande evaluatie van de Commissie en haar conclusies betreffende het bestaan van onevenwichtigheden zijn de aanbevelingen op grond van artikel 6 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 weergegeven in de aanbevelingen 1, 2, 3 en 5. Het in aanbeveling 1 bedoelde beleid helpt om kwetsbaarheden in verband met de overheidsschuld, de externe positie en niet-renderende leningen aan te pakken. Het in de aanbevelingen 2, 3 en 5 bedoelde beleid ondersteunt de werkgelegenheid, het concurrentievermogen en de potentiële bbp-groei, en draagt er daarmee ook toe bij om kwetsbaarheden in verband met de overheidsschuld en de externe positie aan te pakken. De aanbevelingen 1, 2, 3 en 5 dragen bij tot zowel de aanpak van onevenwichtigheden als de uitvoering van de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone, in overeenstemming met overweging 40,

BEVEELT AAN dat Griekenland in 2025 en 2026 de volgende acties onderneemt:

1. de totale defensie- en veiligheidsuitgaven en -gereedheid vergroten en tegelijkertijd de schuldhoudbaarheid waarborgen, in overeenstemming met de conclusies van de Europese Raad van 6 maart 2025; voldoen aan de door de Raad op 21 januari 2025 aanbevolen maximale groeipercentages van de netto-uitgaven, en tegelijkertijd gebruikmaken van de vergoeding in het kader van de nationale ontsnappingsclausule voor hogere defensie-uitgaven; inspanningen blijven leveren om de belastingnaleving te verbeteren, onder meer door de douane-en belastinginspecties verder te centraliseren en digitaliseren en de voorspelbaarheid van het belastingstelsel te verbeteren; de doeltreffendheid en doelmatigheid van zijn overheidsdiensten verbeteren door het kader voor meerlagige governance volledig uit te voeren; streven naar verdere vermindering van de door banken en kredietverleners aangehouden voorraad niet-renderende leningen door de gerechtelijke procedures in verband met liquidaties te versnellen;

2. met het oog op de toepasselijke termijnen voor de tijdige voltooiing van de hervormingen en investeringen overeenkomstig Verordening (EU) 2021/241, vaart zetten achter de uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk; de uitvoering van de cohesiebeleidsprogramma's (EFRO, JTF, ESF+, CF) versnellen, in voorkomend geval voortbouwend op de mogelijkheden die de tussentijdse evaluatie biedt; de EU-instrumenten, met inbegrip van de kansen die worden geboden door het programma InvestEU en het platform voor strategische technologieën voor Europa, optimaal benutten om het concurrentievermogen te verbeteren;

3. de regelgeving vereenvoudigen, regelgevingsinstrumenten verbeteren en de administratieve lasten voor ondernemingen verminderen door administratieve procedures te stroomlijnen en te digitaliseren, de regelgevingskaders voor milieuvergunningen te voltooien en concessieovereenkomsten met betrekking tot de kust toe te kennen; de hoge toetredingsdrempels voor de uitoefening van professionele diensten en voor nieuwkomers op productmarkten herzien en wegnemen; de governance van het nationaal systeem voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie verbeteren door de versnippering van het onderzoeksbeleidsbeheer en van financieringsbronnen te verminderen, en door de toegang tot financiering te vergemakkelijken voor startende en doorgroeiende ondernemingen, met inbegrip van de ontwikkeling van private-equity- en durfkapitaalmarkten met door de overheid gesponsorde initiatieven om investeringen bijeen te brengen; gerechtelijke procedures stroomlijnen en inkorten door civiele procedures te versnellen, een gedragscode vast te stellen inzake mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting, de gedragscode voor rechters verder te herzien en de inspanningen voort te zetten om de gerechtelijke beslechting van geschillen inzake overheidsopdrachten te versnellen;

([20]) SWD(2025) 95 — Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF), 2025.

4. oplossingen voor niet-fossiele flexibiliteit ontwikkelen, waaronder vraagrespons en opslag, die zullen helpen om de energieprijzen betaalbaarder te maken; de energiebelastingen opnieuw bepalen om elektrificatie te stimuleren; concrete stappen zetten om subsidies voor fossiele brandstoffen uit te faseren, vooral in de industriesector; en de capaciteit van elektriciteitsnetten vergroten door de vergunningsprocedure voor nieuwe transmissienetten te stroomlijnen en door de kwaliteit van het distributienetwerk te verbeteren teneinde technische en niet-technische verliezen te verminderen; de decarbonisatie van de vervoerssector versnellen in het kader van een alomvattende strategie met hervormingen en investeringen in de omschakeling naar elektrische mobiliteit, het moderniseren van het stedelijk en interregionaal openbaar vervoer, en het verbeteren van de spoorweginfrastructuur en -exploitatie, onder meer door de vereiste organisatorische hervormingen op korte termijn door te voeren en door de versnelde uitrol van het Europees beheersysteem voor het spoorverkeer op het spoorwegnet om de interoperabiliteit, de doeltreffendheid en de veiligheid te verbeteren; een plan opstellen om de sleutelinfrastructuur klimaatbestendig te maken, met inbegrip van de watervoorziening; het institutionele kader hervormen om de capaciteit en de verantwoordingsplicht van lokale aanbieders van waterdiensten te verbeteren; en stappen zetten om de dekking van particuliere verzekeringen tegen schade in verband met natuurrampen uit te breiden;

5. het percentage werkende of werk zoekende vrouwen en kwetsbare groepen doen toenemen, en meer jongeren aan een baan helpen door meer flexibele werkregelingen te bevorderen, formele voor- en vroegschoolse educatie en opvang en langdurige zorg uit te breiden, actief arbeidsmarktbeleid te versterken en de discrepantie tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden aan te pakken; de onderwijsresultaten verbeteren door de voortdurende professionele ontwikkeling van leerkrachten te versterken, met de nadruk op competentiegerichte benaderingen, en de beoordeling van studenten af te stemmen op deze benaderingen, de autonomie van scholen te verbeteren, en de evaluatie van leerkrachten uit te breiden; armoede en sociale uitsluiting aanpakken door de doeltreffendheid en doelmatigheid van het systeem voor sociale bescherming verder uit te breiden.

Gedaan te Brussel, 8 juli 2025.

Voor de Raad

De voorzitter

S. LOSE